

DEŇ V NÁRUČÍ MATERINSKÉHO JAZYKA

MGR. IGOR VÁLEK

The 21st of February is International Mother Language Day, and several thematic events were held this year to celebrate it. One of them was the second year of the conference entitled *In the Arms of Language*, which took place on 27 February at the University Library in Bratislava under the auspices of the Ministry of Culture of the Slovak Republic. The paper reports on the conference, the main idea of which was to raise the general awareness of the mother language as a basic element of intangible cultural heritage. The speakers at the conference, which was attended by teachers and university students, addressed a variety of topics, including language culture at universities, the new curriculum in the field of Slovak language and literature and the use of artificial intelligence in language development. The conference can also be seen as a starting point for a joint discussion about the experiences of the participants and about the possibilities for the practical application of their newly acquired knowledge.

Keywords: conferences, intangible cultural heritage, International Mother Language Day, University Library in Bratislava, Ministry of Culture of the Slovak Republic

 igor.valek@snk.sk
Slovenská národná knižnica
www.snk.sk

Aj v tomto roku, 21. februára, si celý svet opäť pripomenul Medzinárodný deň materinského jazyka. Výnimkou nebolo, pravdaže, ani Slovensko, a tak sa v Bratislave 27. februára 2024 uskutočnila tejto téme venovaná odborná konferencia. Treba predznamenať, že na vysokej úrovni s kvalitným profesionálnym zázemím, erudíciou vystupujúcich odborníkov a s primeraným záujmom.

CELÝ ŽIVOT V SLOVENČINE

Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky ako ústredný orgán štátnej správy v oblasti starostlivosti o štátny jazyk pri príležitosti osláv Medzinárodného dňa materinského jazyka usporiadalo v poradí už druhý ročník odbornej konferencie pod názvom *V náručí jazyka*. Nečudo, že sa organizátori (pridal sa aj Jazykovedný ústav L. Štúra SAV či Matica slovenská) rozhodli pre tento priliehavý názov, veď doslova v náručí rodného jazyka, lubozvučnej slovenčiny, žijeme celé svoje životy, ale aj snívame v ňom, milujeme, tvoríme, myslíme... Ba aj spievame. Tu mi prichádza na um jeden mimoriadne silný príklad. Keď vynikajúci syn svojho národa, presvedčený národovec, zapálený kňaz a invenčný básnik Ján Kollár (v tomto roku si pripomíname 200. výročie vydania jeho slávnej *Slávy dcery* a v Literárnom múzeu SNK v Martine zrealizovali aj veľký výstavný projekt venovaný 200. výročiu prvého vydania jeho básnickej skladby – viac informácií o ňom prinesieme v budúcom čísle) uvažoval, ako rukolapne dokázať časovú hĺbku slovenského národa, uvedomil si, že máme neprekonateľný dôkaz. Spievanky, piesne v národnom jazyku! Ľudia pod Tatrami a Fatrami vždy piesňou oslavovali zrod nového života, oslavovali vieru, pomáhali si ňou počas ťažkej práce, zaháňali tmu večerov aj lúčili sa s blízkymi odchádzajúcimi na večnosť. Skrátka Kollár pod pomyselnú strechu knihy zozbieral a uložil *Národné spievanky*. Mimochodom, deväť rokov po vydaní ich vysoko ocenil aj Jozef Miloslav Hurban v programovej stati *Slovensko a jeho život literárny* (1846). Ako prvý vyzdvihol prínos diela z hľadiska národnoobrodeneckej funkcie, ktorá sa doposiaľ považuje za nespochybniteľnú hodnotu Kollárovho diela. Jednoznačne ich označil za nástroj vzkriesenia slovenského života, prebúdzania národného povedomia a súčasne vrchol Kollárovho diela. Ďalšie generácie slovenských vzdelancov i kultúrnych historikov reflektovali a stále reflektujú význam *Národných spie-*

vaniak veľmi podobne. Hoci napríklad aj spolutvorca štúrovskej kodifikácie národného jazyka Ľudovít Štúr, pod ktorého „dohľadom“ – plagát s jeho podobou a výrokom „*Za osud národa zodpovedný je sám národ*“ bol umiestnený za pultom prednášajúcich –, sa konala aj predmetná konferencia. Príznačné, zrozumiteľné a kontinuálne výhľadové aj do budúcnosti.

DÔLEŽITÁ OCHRANA A ROZVOJ JAZYKA

Samotné aktuálne podujatie venované materinskému jazyku v jeho mnohorakosti a plnosti (Medzinárodný deň materinského jazyka si svet každoročne pripomína v zmysle vyhlásenia Organizácie Spojených národov pre vzdelávanie, vedu a kultúru – UNESCO) sa teda uskutočnilo v utorok 27. februára v priestoroch Prednáškovej sály Univerzitetnej knižnice v Bratislave. Bolo logicky a zmysluplne adresované pedagogickým pracovníkom v oblasti slovenského jazyka a literatúry, jazykovedy a translatológie, učiteľom slovenského jazyka ako cudzieho jazyka, metodikom – učiteľom profesijného rozvoja a vysokoškolským študentom. Hneď na úvod treba uviesť, že záujem bol veľký a bolo nielen príjemné, ale aj dôležité, v sále vidieť veľa mladých ľudí, študentov, ktorí pozorne a so záujmom sledovali jednotlivé príspevky viacerých odborníkov. Zároveň je mimoriadne dôležité a signifikantné, že Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky považuje Medzinárodný deň materinského jazyka za vhodnú príležitosť na zvyšovanie celospoločenského povedomia o materinskom jazyku ako o základnom prvku nehmotného kultúrneho dedičstva. Aj ako príležitosť na ochranu a rozvoj kvalitatívnej úrovne slovenského jazyka. Dopoludnie otvorila svojím príhovorom ministerka kultúry SR Martina Šimkovičová. „*Nie vždy si hodnotu rodnej reči dostatočne uvedomujeme, a to napriek tomu, že je základným prvkom nášho nehmotného kultúrneho dedičstva. Keď ideme do novej práce, často sa nás pýtajú, aký cudzí jazyk ovládame. To, či dokonale poznáme ten náš materinský, sa nás pýtajú iba vo výnimočných prípadoch. Potom sme svedkami toho, že naše deti a mládež ovládajú všetky anglické alebo nemecké výrazy a skratky, ale nevedia poriadne po slovensky. A z toho mi je ako ministerke kultúry smutno,*“ uviedla ministerka Šimkovičová. V danej súvislosti pripomenula aj to, že mi-

nisterstvo kultúry ako ústredný orgán štátnej správy v oblasti starostlivosti o štátny jazyk vníma Medzinárodný deň materinského jazyka ako jedinečnú príležitosť dať do pozornosti dôležitosť nášho slovenského jazyka.

Národný jazyk v programovom vyhlásení vlády

„Veď napokon aj v samotnom programovom vyhlásení vlády sme sa prihlásili k tomu, že máme záujem ochraňovať a rozvíjať jeho kvalitatívnu úroveň. Chceme preto podporovať vedecké jazykovedné inštitúcie s cieľom zachovať pestrosť a originálne slová spisovného jazyka

tak v spoločnosti, ako aj v oficiálnej komunikácii verejných inštitúcií,“ povedala ministerka. Zároveň dodala, že verí, že aj táto konferencia prispeje k tomu, k čomu sa súčasné vedenie rezortu kultúry hrdo hlási, a tým je prehlbovanie úrovne kultúry v oblasti materinského jazyka. Po nej vystúpili viacerí odborníci. Profesor Ján Kačala hovoril o *Krátkom slovníku slovenského jazyka*, Iveta Valentová o štandardizácii zemepisných názvov, Július Lomenčík o aktuálnom stave jazykovej kultúry vo vysokom školstve, Ľudmila Liptáková o novom kurikule v oblasti slovenského jazyka a literatúry. Zaujali príspevky o cudzích slovách v slovenčine, o slovenskom národnom korpuse, nových technických normách či o pozitívach a rizikách používania umelej inteligencie v rozvoji jazyka.

Počas samotnej konferencie aj prestávok bolo vidieť a počuť diskutujúcich, zaznievali otázky, prednášajúci odpovedali. Skrátka, účastníci konferencie *V náručí jazyka* preberali práve počuté, diskutovali o svojich skúsenostiach aj možnostiach využitia nadobudnutých vedomostí a informácií. Medzinárodný deň materinského jazyka na Slovensku mal v roku 2024 svoje dôstojné miesto. Veríme, že to tak bude aj v roku 2025, a to aj s aktívnou účasťou Slovenskej národnej knižnice v Martine, ktorá má čo povedať ústami svojich odborných pracovníkov a bohatých predmetných fondov, napríklad v Literárnom archíve či Literárnom múzeu SNK.